

MEHMET ÂKİF ERSOY'UN ŞİİRİ NEREDE DURUYOR?*

*Tarık ÖZCAN***

Öz: Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinde, şiir anlayışları nedeniyle edebiyat eleştirmenleri tarafından eleştirilen ve daha çok manzume yazdıkları iddia edilen Namık Kemal, Tevfik Fikret ve Nâzım Hikmet gibi şairler mevcuttur. Mehmet Âkif Ersoy'u da bunların arasında sayabiliriz. Adı geçen şairler, bu eleştirilere rağmen kitleler tarafından bir hayli sevilmektedir. Edebî klişeleri yıkarak Türk edebiyatında önemli birer isim olmuş bu şairlerin şiirlerine yönelik birkaç eleştirinin dışında ciddi bir estetik değerlendirmenin olmaması da düşündürücüdür. Biz, bu makalemizde bu şairler arasında sayılan Mehmet Âkif Ersoy'un şiirlerinden ve şiir anlayışından hareketle, bütün eleştirilere rağmen toplum nezdinde sevilme ve okunma sebepleri üzerinde durmak istiyoruz. Böylece yukarıda adı geçen şairlerin şiirlerindeki yönlendirici kaynakları kullanma ve bu kaynaklara yönelme gerekçelerine bir açıklık kazandıracığımızı zannediyoruz.

Anahtar kelimeler: Namık Kemal, Tevfik Fikret, Nâzım Hikmet, Mehmet Âkif Ersoy, *Safahat*, poetika.

Where Can Mehmet Âkif Ersoy's Poetry Be Situated?

Abstract: In the Turkish Poetry of the Republican Period, there were poets such as Namık Kemal, Tevfik Fikret and Nâzım Hikmet who were criticized for their understanding of poetry and claimed to have composed narrative poems rather than poetry. Mehmet Âkif Ersoy also can be situated among these poets. Those mentioned poets are appreciated very much by the community in spite of those criticisms. It is thought-provoking that there is not so much significant aesthetic evaluation, except a few critical writings, on the poems of those poets who have been the important names in Turkish literature by shattering literary clichés. By specifically focusing on Mehmet Âkif Ersoy's poems and poetics, we aim to study the reasons of why these artists are appreciated and read by the society in spite of all criticisms. Thus, it is considered to clarify the above-mentioned poets' using and motive sources in their poems.

Keywords: Namık Kemal, Tevfik Fikret, Nâzım Hikmet, Mehmet Âkif Ersoy, *Safahat*, poetics.

* Makalenin Geliş ve Kabul Tarihi: 03.11.2021 - 15.12.2021

** Prof.Dr., Fırat Üniversitesi, İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Elazığ, Türkiye. tozcan@firat.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6674-1870.

Türk şiirinde hâlen tartışılmaya açılmamış; daha doğrusu tartışılmaktan korkulan mevzular vardır. Özellikle bazı şairlerin şiirleri üzerine eğilmekten korkulur. Çünkü toplum nezdinde itibar bulmuş bu sanatkarlar bir bakıma dokunulmazlık zırhına bürünmüştür. Örneğin; Namık Kemal, Şinasi, Abdülhak Hâmid Tarhan, Tevfik Fikret, Nâzım Hikmet, Mehmet Emin Yurdakul, Ziya Gökalp, Mehmet Âkif Ersoy vb. bu şairler arasındadır.

Türk kültürü içerisinde anılmaya değer birer isim olmuş bu şahsiyetlerin özelliği sanatkar olmalarıdır ve asıl çalışma alanları ise güzel sanatların bir şubesi olan edebiyat ve onun bir edebî türü olan şiir sahasıdır. Yani bizler bu müstesna şahsiyetleri şair olarak tanıyoruz. Gelmiş geçmiş insanlar arasında zikredilmeye değer bulunmalarının özünde de sanatkar olmaları yatmaktadır. Kısacası bir Fatih Sultan Mehmet, Kanuni Sultan Süleyman, Mustafa Kemal Atatürk gibi tarihi yapan şahsiyetler arasında yerleri yoktur. Onların çalışma disiplinleri edebiyat sahasıdır. Bu nedenle onları değerlendirirken sanatın prensiplerine göre değerlendirmenin daha uygun olacağı kanaatindeyim.

Güzel sanatlar içerisinde en uzun ömürlüsü edebiyat ve musikidir. Orhan Okay'ın ifadesiyle: “Resim, mimari, heykeltıraşlık gibi sanatların zamana karşı direnme şansları yoktur. Onlar zamanın çocuklarıdır. Malzemesi dil olan edebiyat ve musikinin zamanı aşan ve ona direnen bir özelliği vardır. Bu nedenle bu sanatlar, zamanın hükümdarıdır” (Okay, 1990, s. 21).

Bildiğimiz gibi edebiyatın malzemesi dildir. Edebiyatın bir şubesi olan şiirse dili sanatkarane kullanma biçimidir. Şiir, az sözle çok şey anlatma sanatıdır. Bunun için Tanpınar'ın ifadesiyle: “Şiir, atılanlardan sonra kalandır. Şiir, dilin köpüğüdür. Şiir, dilin çiçeğidir. Şiir, kanatlı sözdür. Şiir, darası alınmış sözdür” (Tanpınar, 2006, s. 316).

Dünyanın en kadim kültürlerinden birisine sahip olan Türk milletinin en eski ve en köklü sanatı şiir sanatıdır. İslami daire içerisinde şekillenen Divan edebiyatı bir şiir edebiyatıdır. Bu şiir iklimine baktığımızda binlerce yılda ilmik ilmik döşenmiş şiir sanatına ait hiyerarşik bir form anlayışının olduğunu görmekteyiz. Şairler, yüzlerce yılda sıkı dikişler halinde şiirin iç ve dış yapısına ait özellikleri büyük bir hassasiyetle işleyerek oluşturmuştur. Kısacası şiiri, şiir kelimesinin kökenine telmihle yapmışlardır. Şiir sanatında her hesap dilin üzerinden yapıldığı için Tanpınar'ın ifadesiyle: “Şiirde dili kaybeden her şeyi kaybeder” (Tanpınar, 1992, s. 38). Şark, yüzlerce yıl boyunca düşünce birikimlerini şiirle kanatlandırmıştır. Ancak bunu yaparken dilin musikisini de ihmal etmemiştir. Edebî geleneğimizde Yunus Emre, Mevlana, Fuzuli, Nedim, Baki, Şeyh Galip, Yahya Kemal, Necip Fazıl vb. gibi bunun yüzlerce örneği vardır. Yunus Emre'nin sehl-i mümteni'yle kanatlanan “Bir çeşmeden akan su/Acı tatlı olmaya” veya “Dünya benim rızkımdır/ Halkı benim halkımdır” mısraları estetikle epistemolojinin bir terkididir. Valery'nin ifadesiyle: “Şiir, musikiye

karşı duyulan özlemdir” (Valery, 2020, s. 207). Güçlü şairlerin şiirlerinde söz, musikinin peşinde koşup durmuştur. Bunun için vezin bir saz aletidir. Şiirdeki vezin ve kafiye ait unsurların paralel ve simetrik akışlarının özünde müzikal akışı yakalamak endişesi vardır. Edebî sanatlar ise şiirdeki anlam ve görüntü dünyasını zenginleştirerek yeniler. Her hesap daha kaliteli bir şiir yazmak üzerine kurulmuştur. Divan şiiri, güzellik kültürü üzerine kurulmuş bir cemiyetin şiiridir. Bunun için matematikle müziğin birleşiminden ibarettir. Matematikle mutlağın kapısını çalan İslam şiiri, müzikle miracını gerçekleştirir.

Estetik biliminin kuruluşunun özünde sanata has unsurların geometrik bir nizamdan geçirilmesi düşüncesi yatmaktadır. Resim ve heykeltıraşlıkta olduğu gibi şiirde de maddi oran dengesi çok önemli bir husustur. Mısra, beyit, kıta, vezin ve kafiye gibi şiirin yapısal öğelerinin oluşumunun temelinde bu düşünce yatmaktadır. “Bu yapısal öğeler estetikte orantı ve simetri, harmoni, çoklukta birlik ve ekonomi ilkesi gibi güzelliğin dışsal nitelikleriyle oluşturulur” (Tunalı, 2007, ss. 207-227). Mehmet Akif Ersoy'un şiirlerine bu anlayışla yaklaştığımızda neler görüyoruz?

Safahat adlı kitabının önsözü niteliğindeki ilk şiirinde okuyucularına seslenen Akif, poetikasının ipuçlarını vermektedir.

Bana sor sevgili kâri', sana ben söyleyeyim,
 Ne hüviyette karşında duran şu eş'ârım:
 Bir yığın söz ki, samîmiyeti ancak hüneri;
 Ne tasannu' bilirim, çünkü, ne san'atkârım.
 Şi'r için “gözyaşı” derler; onu bilmem, yalnız,
 Aczimin giryesidir bence bütün âsârım!
 Ağlarım, ağlatamam; hissederim, söyleyemem;
 Dili yok kalbimin, ondan ne kadar bîzârım!
 Oku, şâyed sana bir hisli yürek lâzımsa;
 Oku, zîrâ onu yazdım, iki söz yazdımsa (1958, s. 3).

Âkif, *yığın söz* ibaresiyle kendi şiirine yönelik önemli bir değerlendirme yapmaktadır. Türk edebiyatında hiçbir şair, kendi şiiriyle ilgili böyle bir değerlendirme yapmamıştır. Edebiyatımız, daha çok kendi şiir putuna tapan şairlerle doludur. Bu nedenle Âkif, bir istisnadır. O, şiirine dışarıdan bakmasını bilen ender şairlerdendir. Yahya Kemal gibi şiirleriyle arasına mesafe koyan şairler vardır, ancak o da şiirlerini tenkide tahammül edemez. Kendi şiirini eleştirmesini bir yana bırakalım; Türk şairleri içerisinde şiire has meselelerin kendisiyle bittiğini belirtecek kadar narsistir. Âkif, okuyucusuyla arasına mesafe koymaya kıyamayacak kadar okuyucusunu seven ve okuyucusuna dönük bir şairdir. *Bana sor* ibaresinin altında bu gerçeğin yanı sıra şiir sanatını bilen bir şair olması gerçeği yatmaktadır. Kendi şiiri hakkında hüküm vermek, kolay değildir.

Özellikle; “Ne tasannu’ bilirim, çünkü ne san’atkârım” mısraı kendi şiiri için tehlikeler barındırmaktadır. Âkif’in bu şiirini görmezden gelemeyiz. Onun şiirini bir yere oturtmak için poetik fonksiyon yüklenen bu şiirinin ciddi anlamda bir değerlendirmeye tabi tutulması gerekmektedir. Âkif, bu şiirinde poetikasını kategorize ederek ikiye ayırmaktadır. Bunlardan birincisi şiire ait unsurlar, ikincisi ise kalbe (yüreğe) ait unsurlardır. Şiire ait öncelikli meselesi şiirinin bir yığın söz olduğudur. Bu ibare, hiçbir poetik anlayışta yer almaz. Yığınlaşmak şiirin sözel varlığına aykırı bir durumdur. Şiir sanatı, sözün henceseden geçirildiği bir simetri ve orantı sanatıdır. Her kelime şiirin dünyasına kendi nağmesi, rengi ve anlamıyla girer. Bunun için Ahmet Haşim’in de belirttiği gibi: “Her kelimenin cümledeki mevkii, diğer kelimelerle temas ve tesâdümü çok önemlidir” (Haşim, 1999, s. 72). İkinci görüşünde ön plana çıkan unsurlar ise şiirinin güzel sanatlarla olan bağlarını göstermek adına tasannu, yani sanat yapmak ve sanatkâr olmak ibareleridir. Bu kelimelerin eşliğinde kendi sanatını değerlendiren Âkif, sanatkâr olmadığını belirterek sanat yapmak gibi bir kaygısının olmadığını belirtir. Yine şiir sanatıyla ilgili olarak ileriye sürdüğü “ağlarım, ağlatamam; hissedirim, söyleyemem ve dili yok kalbimin ondan ne kadar bîzârım” mısraları aracılığıyla şiirin bir söyleme biçimi olduğunu ve bunun için dilin kullanımının önemli olduğunu belirtir. Yüreğe ait unsurlar arasında saydığı gözyaşı, ağlamak, hissetmek kelimeleriyle duygusal etki kuramını ön plana çıkaran Âkif’in şiirlerinde estetik endişeden daha çok lirizmin egemen olduğu görülmektedir. “Oku, şâyed sana bir hisli yürek lâzımsa”; mısraı onun şiirlerinde yöneldiği kaynağı göstermesi bakımından kayda değerdir. Âkif, lirik dokunun egemen olduğu bir şiir anlayışını tercih etmiştir. Bu durum, şairin bilerek ve isteyerek yaptığı bir seçimdir. “Aczimin giryesidir bence bütün âsârım!” Mısraının, şiir yazamama sancısından daha çok, içerisinde yaşadığı toplumun dertlerine çare bulamamasının verdiği bir sıkıntısını ifade ettiğine inanıyoruz.

Bir cemiyet mistiği olan Mehmet Âkif Ersoy, on dokuzuncu yüzyıla kadar Avrupa’nın en büyük siyasi gücü olan Osmanlı İmparatorluğu’nun merkezinde doğmuş ve yetişmiştir. Son üç yüzyılda Avrupalı devletler karşısında her yönüyle zor durumlara düşen Osmanlı İmparatorluğu’nun bir aydını olarak asrın mustarıplerindedir. Bu nedenle şartların zorladığı bu kayabaşında bir tercihle karşı karşıya kalmış ve tercihini eleştirel gerçekçi sanattan yana yapmıştır. Yani tercihini toplumsal meselelerin ön plana çıkarıldığı bir sanat anlayışından yana yapmak zorunda kalmıştır. Yukarıdaki poetik metninden hareketle Âkif’in şiir sanatından ve bu sanattaki estetik ölçütlerden haberdar olduğunu görüyoruz. Etkilendiği şairler arasında Ziya Paşa, Muallim Naci, Abdülhak Hâmid Tarhan, Tevfik Fikret gibi yerli, Sully Predhomme, Françoisse Coppe, Şeyh Sadi Şirazi, Mütenebbi, Beydaba vb. gibi yabancı kökenli şairler bulunmaktadır. Kısacası şiiri seven ve bunu yerli yabancı ayırımını yapmadan farklı kaynaklardan takip eden

önemli bir isimdir. Âkif'in kaynak sorunu yoktur. O halde Âkif'in şiirde bu kadar dağınık olmasının sebebi ne olabilir ve niçin böyle bir yolu takip etmiştir?

Âkif, yaratılışı itibariyle bir şairdir. Daha doğrusu yaratılışı itibariyle bir şairde olması gereken coşkun bir ruha sahiptir. Bunu destanî nitelikli birçok şiirinde görmekteyiz. Ancak meselesi olan bir insandır ve içerisinde yaşadığı cemiyetin sorunlu olduğunu yakından görmektedir. “Ben böyle bakıp durmayacaktım eli bağlı/ İslamı uyandırmak için haykıracaktım” mısraları onun hayatı boyunca savunduğu tezatsız ideolojisinin bir yansımasıdır. Aynı zamanda bir cemiyet mistiği olan Âkif, toplumsal meselelere karşı duyarsız kalmaz. Bu bir mizaç ve yetişme tarzı meselesidir. Âkif'in babası Tahir Efendi'nin bir müderris olduğunu unutmamak gerekir. İlk eğitimini bir din âlimi olan babasından almıştır. Hayatı boyunca öğrendiği birçok şeyi ona borçludur. Fatih gibi muhafazakâr bir semtte babasının açtığı yolda yürüyen Âkif'in cemiyete ait meselelere karşı ilgi duymasından daha doğal ne olabilir? Onun sonraki gelişmesi ve kurduğu dostlukları üzerinde de babasından aldığı bu ilk eğitiminin önemli bir katkısı vardır. Bir veteriner olmasına rağmen Âkif'in daha çok sosyal bilimler vadisinde kendisini geliştirmesi düşündürücüdür. Sonraki dostluklarında da Muhammed Abduh, Türkçe hocası Kadri Efendi, Cemaleddin Efgani, Abdurreşid İbrahim vb. gibi İslâm davasını savunanlarla bir arada bulunmuştur. Kısacası Âkif'in karakteri, dünya görüşü ve sanatı kürsünün altında oluşmuştur. O, kürsünün altında yetişip üstünde konuşan bir insandır. Bu nedenle sanatkâr kişiliğinden daha önde olan özelliği bir cemiyet mistiği olmasıdır. Cumhuriyetin kurucuları bunu fark ettiği için onu, insanları milli mücadele hareketine katılmaya ikna etmesi hususunda cepheden cepheye koşturmuştur. Örneğin; Konya ayaklanmasını bastırmak üzere Konya'ya, Arap kabilelerini ikna etmek üzere Necid Çöllerine ve Müslüman esirleri ikna etmek üzere Berlin'e gönderilmesi Âkif'in bu kişilik özelliğinin yansımalarıdır. Yaşadığı toplumun kolektif bilinçdışını oluşturan değerler dünyasını çok iyi bilen bir sanatkârdır. Bu nedenle söyledikleri ve söyleyiş tarzı, içerisinde yaşadığı cemiyetin kodlarına uygundur.

Âkif, “şiir ve şuur devri” ibaresiyle zamanın ruhunu yakalayan eleştirel gerçekçi bir sanatkârdır. O, içerisinde yaşadığı cemiyetin kolektif bilinçdışında uyuyan ve ulaşmak istediği değerleri bilmektedir. Kısacası uyuyan bir cemiyetin rüyasını gören insandır. Bu nedenle şiirleri aracılığıyla cemiyete olduğu ve olması gereken yeri gösterir. Eleştirdiği cemiyet ona kızmaz. Çünkü teklifleri kendilerine uzak değildir. Bir zamanlar atalarının kurdukları ve yaşadıkları bir nizamı-ı âleme ait değerlerdir. Âkif, içerisinde yaşadığı cemiyeti eleştiriye tabi tutar ve kendi öz değerlerinden uzaklaşan cemiyeti acımasız bir biçimde eleştirir. Kendi cemiyetini bu kadar şiddetli eleştiren ikinci bir insan yoktur. Bu şiddetli eleştirisine rağmen cemiyeti tarafından bu kadar sevilen bir başka sanatkâr da yoktur. Bunun sırrı, onun poetik metninde söylediği gibi samimiyetidir. Mensubu bulunduğu halk, onun samimiyetine inanır. Âkif, yaşadığına inanan ve inandığını yaşayan bir

cemiyet mistiğidir. Cemiyet, onun yaşantısında arzu ettiği hayat tarzını bulmaktadır. Bu nedenle o, kendi insanı için bir rol modelidir.

Şiirin malzemesi dildir. Kısacası her şey dilin dünyasında olup bitmektedir. Bu nedenle kitleler, söylenen sözün anlaşılır olmasını arzu eder. Âkif ise sokağın dilini bulan kişidir. Cemiyete kendi anlayacağı bir dille hitap ettiği için kitleler, kendi dilleriyle konuşan Âkif'i anlamakta zorluk çekmez. *Şark* şiirindeki şu mısraları, öyküsünü anlattığı cemiyetin insanları tarafından herhangi bir zorluk çekmeden rahatlıkla anlaşılmaktadır.

Musallat, hiç göz açtırmaz da Garb'ın kanlı kâbusu,
 Asırlar var ki, İslâm'ın muattal, beyni, bâzûsu.
 "Ne gördün, Şark'ı çok gezdin?" diyorlar. Gördüğüm: Yer yer,
 Harâb iller, serilmiş hanümânlar; başsız ümmetler;
 Yıkılmış köprüler; çökmüş kanallar; yolcusuz yollar,
 Buruşmuş çehreler; tersiz alınlar; işlemez kollar;
 Bükülmüş beller; incelmış boyunlar; kaynamaz kanlar;
 Düşünmez başlar; aldırılmaz yürekler; paslı vicdanlar:
 Örumcek bağlamış tütmez ocaklar; yanmış ormanlar;
 Ekinsiz tarlalar; ot basmış evler; küflü harmanlar;
 Cemâ'atsiz imamlar; kirli yüzler, secdesiz başlar;
 İpırsız âşîyanlar; kimsesiz köyler; çökük damlar;
 Emek mahrumu günler; fikr-i ferdâ bilmez akşamlar!
 Geçerken ağladım geçtim; dururken ağladım durdum
 Duyan yok, ses veren yok, bin perişan yurda başvurduğum (1958, s. 451).

Birçok şiirinde olduğu gibi Âkif, yaşadığı cemiyete ayna tutmakta ve onlara kendi dilleriyle hitap etmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'nda Türk edebiyatı iki koldan yürürken devletin itibar gösterdiği sanat anlayışı daha çok Divan edebiyatından yana olmuştur. Tanzimat sanatçıları da dâhil olmak üzere Tevfik Fikret ve Mehmet Âkif'e gelinceye kadar sanatlarının merkezine geniş halk yığınlarını ve onların problemlerini koyan sanatkar yok gibidir. Uzun yıllar boyunca sanatkarı ve anlattıklarını kendi hayatlarının dışında gören cemiyet, Mehmet Âkif'le birlikte anlatılanın kendi öyküleri ve konuşanın kendileri olduğunu görünce sanatkarına sempatiyle bakmıştır. Tevfik Fikret ve Mehmet Âkif'in çok sevilmelerinin sebebi budur.

Düzenli ordunun yanı sıra geniş halk yığınlarının da katıldığı Çanakkale Savaşlarının destansı şiirini ve İstiklal Marşı'nı yazması, Âkif'in geniş halk yığınları tarafından sevilmesinin bir başka sebebidir. Bu ve diğer metinlerde anlatılan hayat ve değerler dizgesi Türk halkının binlerce yılda kanı ve canı pahasına yoğurduğu milli ve karakteristik değerleridir. Âkif, içerisinde yaşadığı

cemiyeti çok iyi tanıyan ve inceleyen bir sosyal psikologdur. O, medeniyet projesi olan önemli bir şahsiyettir. Bu medeniyet projesinin temel dinamiklerini Türk kahramanlığı, İslâm inancı ve Batı'nın ilmi oluşturmaktadır. Ona göre Türk'ün fetihçi ruhu, İslâm'ın ahlak ve faziletiyle yoğrularak Batı'nın akli rehber edinen ilmiyle bütünleşmelidir. Bu değerler, son yüzyılda yetişmiş her Türk insanın ortak arzusudur. Bunun için Âkif, yobaz olmayacak kadar akıllı; inançsız olmayacak kadar imanlı bir insandır. Kısacası o, milletini aydınlığa kavuşturacak bir rol modelidir. Şiirleri de geniş halk yığınlarını bu doğrultuda eğitmeye çalışan kutsalın bir başka dilde (şirde) vücut bulmuş şeklidir. Şerif Aktaş'ın konuyla ilgili tespitleri de kayda değerdir: “Âkif, ideali ve bu ideal çevresinde kendisine verdiği, görev kabul ettiği hususlar adına, şiiriyet cevherini iradesiyle susturan bir insandır. Zaten onun bütün eserini ve hayatını toplum karşısında mesuliyet duygusu ve gerçek bir samimiyet etrafında izah etmek mümkündür. Hiçbir davranışı ve yazısı bu iki üstün değer dışında kalmaz” (Aktaş, 1996, s. 192).

Âkif'in sanatını geniş halk kitlelerine sevdiren bir başka sebep ise onun anlatım tarzında bir vaizin içli seslenişinin, bir meddahın samimiyetinin, bir destan şairinin coşkun edasının, bir halk şairinin tahkiye tarzının, bir ressamın halka dönük çizimlerinin oluşudur. O, sadece bir şair değil aynı zamanda bin yıllık Türk İslam sesini yakalamış bir müzisyen, devkâri sütunlar yapan bir Mimar Sinan, Kavuklu Hamdi'nin ortak mirasının taşıyıcısı, Osman Hamdi Bey'in tilmizi ve klasik şiirin son büyük temsilcisi Yahya Kemal Beyatlı'nın yolunu açan hocasıdır. Kısacası o, Türk milletinin bin yıllık bir terkididir.

Sonuç

Türk edebiyatının en çok okunan şairlerinden birisi olan Mehmet Âkif Ersoy'un sanat anlayışına yönelik yaptığımız bu çalışma, şair kişiliğine yönelik aşağıdaki sonuçlara ulaşmamıza vesile olmuştur. Şirde estetik özellikleri incelememesine rağmen halk nezdinde itibarlı bir sanatkâr oluşunu aşağıdaki sebeplere borçlu olduğunu sanıyoruz.

- Âkif, şiirlerinin temasını ve şahıs kadrosunu genellikle büyük çoğunluğu oluşturan halkın hayatından seçmiştir. Bunun için halk tarafından çok sevilmiştir.
- O, yaşadığına inanan ve inandığını yaşayan bir insandır. Bunun için içerisinde yaşadığı cemiyet, bu samimi tavrından dolayı onu sevmiştir.
- Âkif, şiirlerinde geniş kitlelerin sadece hayat tarzını, duygu ve düşüncelerini değil, dilini de yakalamıştır. Bu nedenle onun anlaşılacak gibi bir problemi yoktur. Kısacası kitleler, anlamak ve anlaşılacak istiyor.
- Bir vaiz olması nedeniyle hükümet ve halk nezdinde etkisi ve itibarı olan bir insandır. Bu nedenle dönemin hükümeti çözemediği birçok konunun çözümü için onu görevlendirmiştir.

- Âkif, sadece bir şair değildir. Onun *Safahat*'ı edebî türlerin iç içe olduğu karnaval bir metindir. Örneğin, *Safahat*'taki birçok şiir sahneleme yöntemiyle yazıldığı için teatral bir niteliğe sahiptir. Aynı zamanda tahkiye tarzını kullandığı için manzum hikâye ve romandır. Her şeyden evvel bir şiir kitabıdır. Çanakkale Şehitleri şiiri, teması ve anlatım tarzıyla son yüzyılda yazılmış en önemli destanlardan birisidir. *Safahat* hem edebî hem de toplumsal eleştiriyi barındıran tavrıyla eleştiri türünde örnek bir eserdir. Kısacası *Safahat*'ın kendisine ait bir tarzı ve tavrı vardır. Âkif'in milletimizin İstiklal Marşı'nı yazdığını da unutmamak gerekir.

Kaynakça

- Ahmet Haşim. (1999). *Bütün Şiirleri* (İ. Enginün ve Z. Kerman, Haz.). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Aktaş, Ş. (1996). *Yenileşme Dönemi Türk Şiiri Antolojisi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ersoy, M. A. (1958). *Safahat* (Ö.R. Doğrul, Haz.). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Okay, O. (1990). *Sanat ve Edebiyat Yazıları*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Tanpınar, A. H. (1992). *Edebiyat Üzerine Makaleler*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Tanpınar, A. H. (2006). *Yaşadığım Gibi*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Tunalı, İ. (2007). *Estetik*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Valery, P. (2020). *Şiir Sanatı* (A. Ölmez, Çev.). İstanbul: Ketebe Yayınları.